

DOES

Een monumentaal
huisje in Noord

5

De wooncarrière
van actrice
Nelly Frijda

7

14 nut &
15 genoeg
17 uit
18 televisie
20 strips

Wonen

Vergankelijk interieur

Een depot Vol oude interieurs

Een eigens-hijnselijk waardeloze verzameling planken, maar wel onderdeel van een stijlkamer.

Het interieur dat lang deel heeft uitgemaakt van de apotheek in het Medisch Pharmaceutisch Museum,

In het depot van het Amsterdams Historisch Museum liggen stukken van het decor waarin zich ooit het dagelijks leven afspeelde. Architectuurhistoricus John Harris nam er een kijkje.

tekst CAROLINE ABCOUWER / foto's JOHANNES ABELING

De loods staat vol houten kratten. Hoog opgestapeld liggen hier de fragmenten van wat eens de woonomgeving van mensen was. Een aantal van die huiselijke inkijkjes werd ooit als stijlkamer aan het publiek getoond in het Stedelijk Museum en maakte deel uit van de collectie Lopez Suasso. Maar toen Stedelijkdirecteur Willem Sandberg in de jaren zeventig ruimte nodig had voor moderne kunst, verdwenen de stijlkamers in kratten. Heel veel kratten.

En temidden van die kratten, uitgesteld op de grijze betonnen vloer staat een serie - tja, wat zijn het - planken? Fraai bewerkte planken, dat wel. Een soort platte pilasters. Pilasters. Ze zouden zomaar onderdeel van een theaterdecor kunnen zijn. Maar welk onderdeel laat zich moeilijk raden. Bij gebrek aan een 'totaalplaatje' zou een leek niet aarzelen het hele spul bij het

oud vuil meer te zetten.

Maar de mensen die zich hier in het depot van het Amsterdams Historisch Museum verzameld hebben, zijn geen leken. Restaurator Jaap Boonstra van het Amsterdams Historisch Museum en Pieter Vlaardingebroek, architectuurhistoricus van Bureau Monumenten en Archeologie, hebben dan ook geen enkele moeite de Engelse architectuurhistoricus John Harris ervan te overtuigen dat deze pilasters waardevolle onderdelen zijn van het interieur van Keizersgracht 185.

Moving rooms heet het laatste deel in een reeks van veertig boeken waarin Harris (1931) vraagstukken rond historische interieurs aan de orde stelt. En inderdaad: in tegenstelling tot het standaardgebruik van een pand is het interieur een vluchtige en kwetsbare momentopname.

En niet alleen omdat stoffen vergaan en meubelen stuk gaan of met

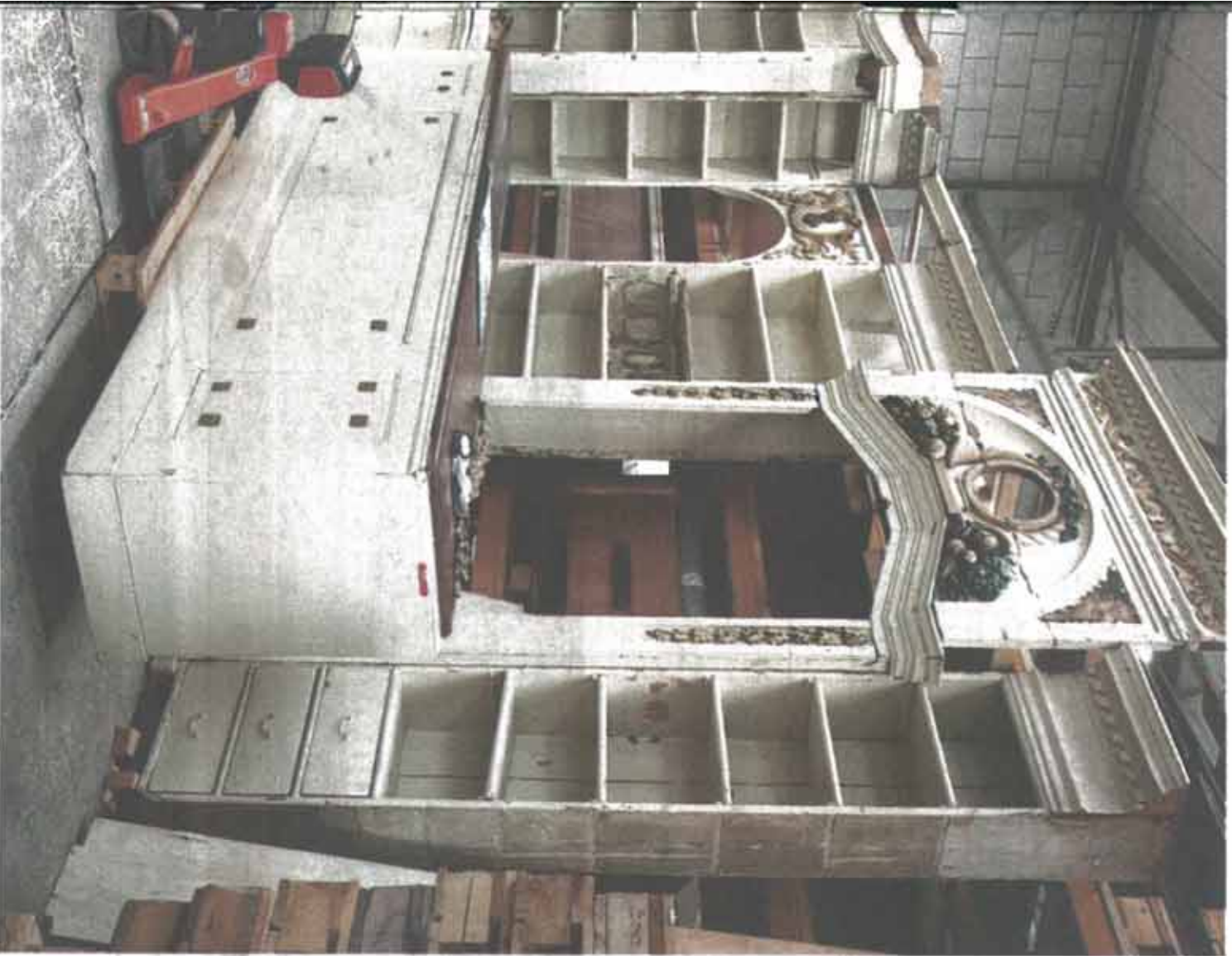
John Harris deelt zijn kennis met collega's bij een bezoek aan het depot van het Amsterdams Historisch Museum.

de bewoners mee uit beeld verdwijnen. Zo valt het Harris onmiddellijk op dat de pilasters die hier op de grond liggen een opvallende snede hebben. "Het lijkt erop dat de lengte is aangepast, klopt dat?"

Boonstra bevestigt zijn vermoedens. "De pilasters hebben ooit deel uitgemaakt van een stijlkamer die was ingericht in het Stedelijk Museum. Op afbeeldingen van de originele kamer kunnen we zien dat deze ruimte veel minder hoog was dan

de opstelling die in het museum stond." Harris: "Daar zie je direct al weer het probleem van de authenticiteit. Want door de lengte van de pilasters te veranderen, komen de verhoudingen ook meteen anders te liggen. Mocht je de kamer ooit weer willen opbouwen, zul je dus een keuze moeten maken. Kies je voor het materiaal dat je nu hebt of pas je het formaat weer aan. En wat was dan het oorspronkelijke formaat?"

Hoe oorspronkelijk is oorspronkelijk? Met die vraag worstelde ook Vlaardingebroek toen hij in het depot pilasters en kroonlijsten ter rugvond met een intrigerend verbindingsstuk dat hij niet kon thuisbrengen. "Het interieur dateerde uit de zeventiende eeuw. Maar er was een hoek in de kroonlijsten die daar niet thuishoorde. Hoe het zat, zag ik toen ik bij toeval op een foto diezelfde kroonlijsten terug vond. De pilasters maakten deel uit van een zeven-

maar uiteindelijk uit een banketbakkerij bleek te komen.

Eén van de ornamenten van het 18de-eeuwse banketbakkersinterieur.

'Elke inrichting is een compositie van eigentijdse en oude meubels'

De kamer bevond zich in Herengracht 132, het pand dat op Nieuwjaarsnacht 2008 is afgebrand. "In de loop der tijd is die kamer aangepast en veranderd. Zo staat de schouw, zoals gebruikelijk in die tijd in Nederland, in de zeventiende eeuw nog voor de muur en is hij in de negentiende eeuw in de muur weggevoerd. En ook de pilasters hebben een andere kleur gekregen."

"Allesmaal waardevolle details, weliswaar authentiek, maar in de kleuren van de negentiende eeuw. Dus mochten we de kamer terugwilt plaatsen in het pand waar het vandaan komt, zullen we één van de twee perioden moeten kiezen." Een verzameling stukjes en beetjes. Dat is doorgegaan de basis voor af-

het puzzelwerk van restaurator Boonstra en architectuurhistoricus Vlaardingerthoek. Al zijn sommige puzzelstukjes weer groter dan andere. Zo ziet het winkelinterieur dat in het depot prijkt er authentiek uit.

Boonstra helpt Harris uit de droorn. De houten opbouw heeft ooit deel uit gemaakt van een apotheek in het Medisch Pharmaceutisch Museum in Amsterdam. Onlangs bleek de opbouw echter af-

komstig te zijn uit een achttiende eeuwse banketbakkersinterieur dat tot halverwege de vorige eeuw dienst heeft gedaan in een winkel op de hoek van de Herengracht en de Utrechtsestraat, waar nu een lunchroom is gevestigd.

Wat je het publiek wilt laten zien en hoeveel authentieke fragmenten er voorhanden zijn, zijn twee belangrijke gegevens die volgens Harris uiteindelijk bepalen voor welke periode een restaurator zal kiezen. "En dan nog is het de vraag hoeveel waarde je aan authenticiteit moet hechten. Want een compleet historisch interieur terugvinden, is onmogelijk. Al was het alleen al omdat kleuren en stoffen vergankelijk zijn."

Maar daarnaast is elke inrichting een compositie van oude - al dan niet gerepareerde - en eigentijdse meubels. Alles bewaren is onmogelijk.

Harris, ooit begonnen in de antiekhandel, kent als geen ander de levendige handel in lambriseringen, schoorsteenmantels, meubelen en kozijnen. Reden voor hem zich nu al af te vragen welk hedendaags interieur er over eeuwen voor historisch interieur van de twintigste en ziste eeuw zal doorgaan. "Wat blijft er over als moderne gebouwen gesloopt worden? Dat zou ik graag willen weten," aldus Harris.

www.shni.nl

Hoofstad

Melior,
Funenpark

Een tijdje geleden vergeleek ik het schrijven van dit stukje met een zeshonderdhorde wedstrijd. Analooq aan die metafoor heb ik deze week mijn eerste midde-langeaafstand gelopen. Ik mocht namelijk in *Vrij Nederland* debuteren met een stuk van tweeduizend woorden. En dat viel best niet mee.

U bent inmiddels in meer of mindere mate gewend aan mijn afdwalingen, hyperbolen en incidentele geografische of genealogische vergissingen en desalniettemin overtuigd van mijn goede bedoelingen, hetgeen we bij de per definitie argwanende VN-lezer nog maar moeten afwachten. Ondanks goede coaching ging ik veel te hard van start. Ik kwam al bij de eerste binnenbocht ingeklemd te zitten en had voor het lange rechte stuk veel te veel tijd nodig, zodat ik gedwongen werd de laatste bocht buitenom te pakken. Uiteindelijk kwam ik buiten adem en met het snot achter de ogen over de eindstreep stormpelelen. Dat kan beter.

Ondertussen kreeg ik op mijn nogal chagrinige column van vorige week onverwachts veel reacties. Behoudens die van een ongetwijfeld met Leontien van Moorselachtige dijen behepte moeder, die beweerde dat zij met twee gemanicuurd vingers in haar neus een bakfiets vol met peuters vanaf de IJburgse basisschool Het Podium strak binnen het halve uur bij de haangpieten in de Bijenkorf kon dumpen, meest al positieve.

Vandaag een minder chagrinig stuk en nog dichterbij ook. Achter mijn kantoor, vlak bij de Czaar Peterstraat, ligt het Funen. Een ambitieus bouwproject op een voormalig rafelige plek, waar je vroeger na contante betaling van 180 gulden je weggestepte auto kon ophalen. Teneinde aan de in het Bouwbesluit omschreven geluidsnormen te voldoen, werd een langgerekt woonblok met door glas afgescheiden galerijen aan de spoorzijde geplaatst, dat

het nieuwe wijkje als het ware omarmt. Het geheel autovrije gebied heeft naar mijn smaak net een half uurje te lang op de tekenafel gelegen.

Het oostelijk gedesignde landschap is net iets te aangeharkt. Bovendien wonen er Alleen Maar Nette Mensen die je niet snel zult betrappen op een illegale gelienbarbecue of een rituele verbranding van autobanden of kerstbomen. Nochtans is het er ongetwijfeld bijzonder aangenaam wonen.

Eén van de opvallend ontworpen woonblokken eindigde op een anonieme vijfde plek bij de laatste Nieuwbouwprizeverkiezing. Ten onrechte. Het door het Haagse architectenbureau Geurts en Schulte vormgegeven Melior is een ogenschijnlijk eenvoudige

Het gebied heeft net iets te lang op de tekenafel gelegen

rechthoekige doos, uitgevoerd in fluweelzacht aanvoelend geprefabriceerd beton, wat al bijzonder genoeg is in dit door baksteendictatuur gedomineerde tijdperk. De op het eerste gezicht nogal gesloten buitenschil is links en rechts geperforeerd met in overvloed lichtdoorlatende sparinnet, die beurtelings zijn ingevuld met glas of doorzichtig stekmetaal. Langs twintig centimeter lange roestvrijstalen afstandhouders is een grid van kabels gespannen, waarlangs hedera, gouden regen en blauwe druif vrijelijk kunnen klimmen tot de kubus totaal overwoekerd is. Krachtig, expressief, origineel en tegelijkertijd sympathiek, warm en toegankelijk. Zo mooi kan architectuur zijn.

Excuses voor mijn goede humeur. Ik belooft u, als het weer zo blijft, heb ik daar volgende week bestisli geen last meer van.

RONALD HOOFT
r.hoof@parool.nl

FOTO: ROBERT LOK

G

W = weergaloos, wereldklasse
G = gewoon goed
T = tegenvalter, kan zoveel beter
N = niet best, omrijden
Z = zand erover en aanstampen!